

О. В. Булкот,
к. е. н., доцент, доцент кафедри міжнародної економіки та маркетингу,
Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, Україна
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-6311-1459>

DOI: 10.32702/2306-6814.2022.22.56

ІНВЕСТИЦІЙНЕ СЕРЕДОВИЩЕ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ: ПОТОЧНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ

O. Bulkot,
PhD in Economics, Associate Professor, Associate Professor of the Department of International
Economics and Marketing, Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

THE INVESTMENT ENVIRONMENT OF UKRAINE IN THE CONDITIONS OF WAR: CURRENT
SITUATION AND THE FUTURE PERSPECTIVE

Статтю присвячено дослідженню стану інвестиційного середовища України в умовах війни. Виявлено фактори, які характеризують стан інвестиційного середовища та чинники, які впливають на інвестиційну привабливість України. Показано яким чином війна вплинула на зміни в інвестиційному середовищі України як для внутрішнього, так і для іноземного інвестора. Доведено, що ризиковість діяльності суб'єктів господарювання в умовах агресивного знищення інфраструктури, волатильності валютного ринку, ускладненої логістики, дефіциту держбюджету та вимушеної переорієнтації економіки на забезпечення воєнних потреб призводять до кардинального зниження рівня капіталовкладень в економіку країни. Запропоновано напрями покращення інвестиційної привабливості та розроблено перспективні вектори залучення інвестицій в економіку України в умовах воєнного стану та пост воєнної відбудови.

The article is devoted to the study of the state of the investment environment of Ukraine in the conditions of war. The factors that characterize the state of the investment environment and the factors that affect the investment attractiveness of Ukraine have been identified. The low level of investment in infrastructure modernization, the shortage of economy, low level of capital investments, pandemic covid-19, political and economic undertakings made by government starting from 2014, and the financing of current economic need by the bonds issue were among the most important negative influencing factors. It is shown how the war affected changes in the investment environment of Ukraine for both domestic and foreign investors. It has been proven that the riskiness of business entities in the conditions of aggressive destruction of infrastructure, volatility of the currency market, complicated logistics, deficit of the state budget and forced reorientation of the economy to meet military needs lead to a drastic decrease in the level of capital investments in the country's economy.

It is also has been revealed that under the full-scale war the sovereign rating of Ukraine was downgraded by the front rating agencies to the pre-default level by the reasons of growing risk connected with restructuring of sovereign debt, lack of external liquidity, shortage of budget income, reducing financial stability and the unknown duration of the war.

Author proposes the directions for improving investment attractiveness among which are the creation on effective investment ecosystem, providing the sufficient return on invested capital at an acceptable level of risk, governmental guarantees and stimulus for investors, and forming the national investment strategy. Also the vectors of attracting future investments to the economy of Ukraine in the conditions of war and the post-war reconstruction are developed. Author substantiates then the investments in real estate, development of logistics network, alternative energetics, medtech and fintech, development of online education, and also sustainable based investing will be the most efficient areas for investing in Ukrainian economy.

Ключові слова: інвестиційне середовище, інвестиційна привабливість економіки, інвестиційний потенціал, інвестиційна екосистема.

Key words: investment environment, investment attractiveness of economy, investment potential, investment ecosystem.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Починаючи з 2019 року світова інвестиційна архітектоніка зазнає значних змін, спричинених спочатку пандемією ковіду-19, а потім і воєнною агресією росії в Україні. Так, змінюються не тільки умови функціонування глобального інвестиційного середовища і, очевидно, вектори інвестицій — змін зазнають й механізми та інструменти їх реалізації, самі інвестиційні стратегії транснаціональних корпорацій. Військова агресія росії, призвела до кардинальних змін в організації економічних процесів та взаємодії суб'єктів в межах національної економічної системи, моделях та принципах ведення бізнесу з боку як національних, так й іноземних суб'єктів господарювання, їх взаємодії з зовнішніми ринками та системами. Очевидно, що особливого впливу зазнали і процеси інвестування — кардинально змінились вектори внутрішніх інвестицій, пов'язані із релокацією підприємницьких структур всередині країни та виходом національних підприємств на суміжні зовнішні ринки, також гостро постали проблеми залучення іноземного капіталу в економіку України. Усі окреслені питання призвели до змін в функціонуванні інвестиційного середовища України, факторів, що формують інвестиційну привабливість нашої країни та напрями, в яких будуть рухатись інвестиційний капітал.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ, В ЯКИХ ЗАПОЧАТКОВАНО РОЗВ'ЯЗАННЯ ДАНОЇ ПРОБЛЕМИ І НА ЯКІ СПИРАЄТЬСЯ АВТОР, ВИДІЛЕННЯ НЕ ВИРІШЕНИХ РАНІШЕ ЧАСТИН ЗАГАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ, КОТРИМ ПРИСВЯЧУЄТЬСЯ ОЗНАЧЕНА СТАТТЯ

Питанням дослідження факторів формування та розвитку інвестиційного середовища країни, розвитку її інвестиційної привабливості присвячено численну

кількість публікацій вітчизняними вченими, зокрема Іванова С.В., Нечитайла У.П., Шевередіної О.В., Гайдуцького П., Каракай Ю., Грамотнєва В., Суярко С., Трифонова С., Крамаренка К.М., Крупки І.М. та ін [1—6]. Також методологічні основи дослідження інвестиційного клімату країни знаходимо і в публікаціях міжнародних організацій, зокрема ООН, ОЕСР, ЄБРР, ОБСЄ, СБ [7—11]. Проте, сучасні умови в яких розвивається інвестиційне середовище України, фактори, які його визначають, виклики, що постають перед суб'єктами господарювання та напрями, у яких будуть рухатись інвестиції в умовах воєнної агресії росії проти України наразі не вивчені.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ (ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ)

Метою статті є виявлення особливостей функціонування інвестиційного середовища в Україні в умовах війни та перспективних векторів інвестиційної діяльності в умовах воєнної агресії росії в Україні.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ З ПОВНИМ ОБГРУНТУВАННЯМ ОТРИМАНИХ НАУКОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ

З початком воєнної агресії росії в Україні змінились не тільки умови ведення підприємницької діяльності, значної трансформації зазнали й процеси в інвестиційному середовищі. Очевидно, що із початком повномасштабних воєнних дій по усій території України, її інвестиційна привабливість значно знизилась як для внутрішнього, так і для іноземного інвестора — ризиковість діяльності суб'єктів господарювання в умовах агресивного знищення інфраструктури, волатильності валютного ринку, ускладненої логістики, дефіциту держбюджету та вимушеної переорієнтації економіки на забезпечення воєнних потреб призводять до кардинального зниження рівня капіталовкладень в економіку країни.

Інвестиційне середовище України завжди характеризувалось підвищеним ступенем ризиковості, порівня-

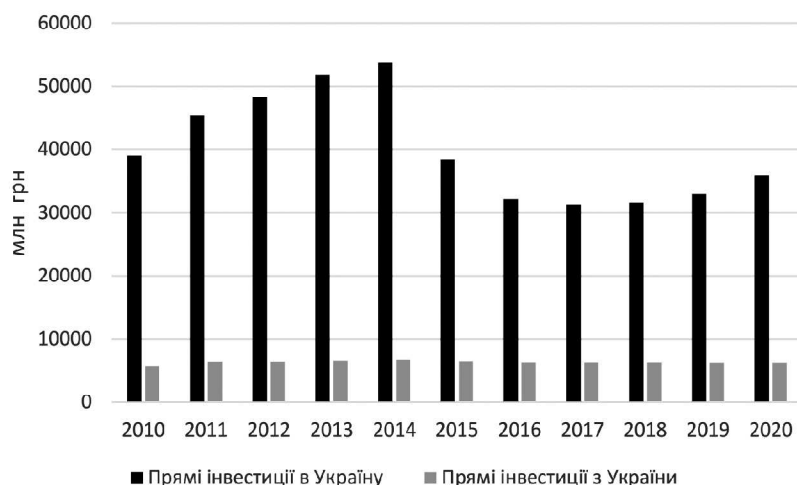

Рис. 1. Динаміка прямих іноземних інвестицій в Україні, 2010—2020 рр.

Джерело: побудовано автором за даними [12].

но з іншими країнами ЦСЄ. Проте, динаміка, характер та демократичний шлях реформування не тільки економіки, а й усіх сфер соціального забезпечення створили привабливі умови для ведення підприємницької діяльності як внутрішніми суб'єктами, так й іноземними: ризиковість здійснення капіталовкладень компенсувалась за рахунок ємного внутрішнього ринку, імплементації інноваційних технологій ведення бізнесу, застосування прогресивних бізнес-моделей для створення і розвитку підприємницької діяльності, інтенсивним залучення іноземного капіталу в економіку України.

Підтвердженням того є зростаюча динаміка притоку іноземного капіталу в економіку України до 2014 р. (рис. 1).

Політична криза та початок бойових дій на сході України у 2014 р. призвели до погіршення інвестиційної привабливості України та, відповідно, до різкого скорочення обсягу надходження інвестицій (рис. 1).

Підтвердженням цього є й динаміка індексу інвестиційної привабливості, який розраховується Європейською бізнес-асоціацією [13]: наприкінці 2014 р. війна на сході України була третім за значущістю негативним фактором інвестиційного середовища.

Проте, варто зазначити, що відповідно до опитування інвесторів ЄБА, найнижче значення індекс інвести-

ційної привабливості продемонстрував саме наприкінці 2013 р. і головними причинами того стали загальна відсутність позитивних змін у інвестиційному кліматі, спричинена відмовою України від підписання Угоди про Асоціацію з ЄС, високий ступінь корупції, непрозорість судової системи, а також ризики девальвації гривні [14]. Не зважаючи на покращення зростання значення індексу, в цілому настрої та очікування інвесторів протягом досліджуваного періоду кардинально не змінювались: у 2020 р. 78% опитаних інвесторів вважали інвестиційний клімат несприятливим, більше того, понад 45% опитаних очікували на подальше погіршення бізнес-клімату в Україні і вважали не вигідним для нових нових інвесторів заходити в Україну [15]. Що цікаво, що головними причинами такої ситуації іноземні інвестори називали знову ж таки недовіру до судової системи та розповсюджену корупцію, а воєнний конфлікт з РФ посідав лише 8-му з 10 за значущістю позицію [16].

Звичайно, повномасштабна війна стала новим фактором впливу на рівень ділової активності та інвестиційного середовища в Україні. І вже за результатами першого півріччя 2022 р. головним негативним фактором інвестори називають війну, а 87% опитаних інвесторів вважають інвестиційний клімат України несприятливим та переконані, що новим інвесторам не буде вигідно

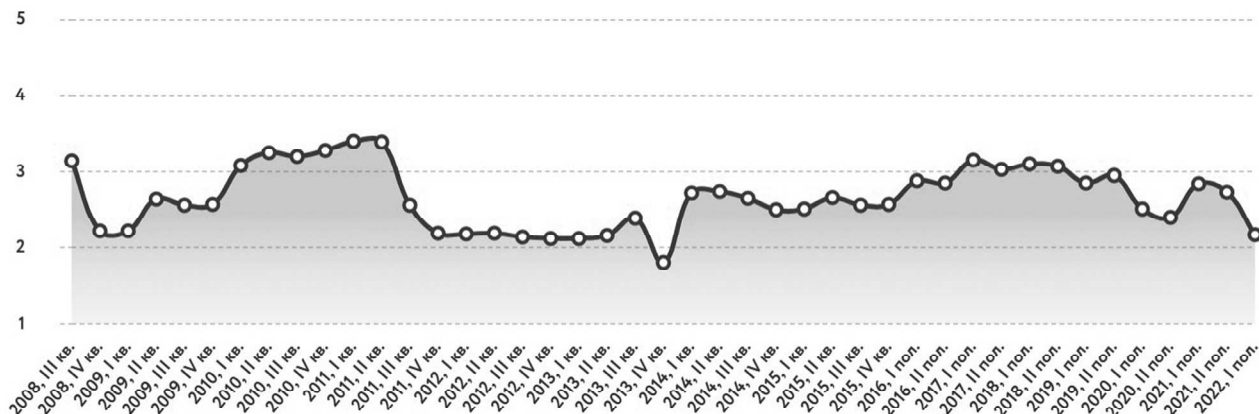

Рис. 2. Індекс інвестиційної привабливості України, 2011—2022 рр.

Джерело: Європейська бізнес-асоціація, режим доступу: <https://eba.com.ua/research/doslidzhennya-ta-analika/>

вкладати кошти в Україні. Крім того, до переліку негативних факторів інвестиційного середовища увійшли зниження купівельної спроможності та проблеми з логістикою [17].

Варто зазначити, що свого негативного впливу на інвестиційні процеси в Україні завдала і невиважена інвестиційна політика держави та відсутність державної інвестиційної стратегії як такої.

Факторами, які призвели до зниження інвестиційної активності стали [18]:

- низький рівень інвестицій в модернізацію інфраструктури, спричинений неефективним тарифоутворенням, нецільовим використанням портових зборів та нерациональним перерозподілом отримуваних коштів;

- сумарне скорочення розмірів економіки на 16% через зниження темпів економічного зростання у результаті впливу глобальної рецесії 2008—2009 років, економічної кризи та воєнного конфлікту 2014 р.;

- низький показник відношення інвестицій в основні засоби до ВВП;

- пандемія ковід-19 та карантинні заходи, які заблокували реалізацію інвестиційних проектів та призвели до зародження нових трендів інвестиційної взаємодії поміж транснаціональних корпорацій;

- політичні та економічні заходи, вжиті урядом починаючи з 2014 р.;

- фінансування поточних потреб економіки за рахунок емісії облігацій.

Крім того, приймаючи рішення про капіталовкладення в той чи інший ринок, інвестор вивчає показник ризик-дохідність: і якщо дохідність зазвичай лежить в площині кожного окремого проекту або галузі та може бути підвищена за рахунок стимулюючих механізмів, то ризики в Україні є стабільно високими, спричиненими нестабільною судовою системою, непослідовними регулятивними заходами та все ще значним впливом тіньового сектору [18].

Ризиковість міжнародних інвестицій в національну економіку відображають суверенні кредитні рейтинги. Так, не зважаючи на зазначені фактори, у 2020 р. суверенні рейтинги України було покращено: Standard & Poor's — довгостроковий і короткостроковий В / прогноз стабільний (03/2020 р.), Moody's Investors Service — В3 / прогноз стабільний (06/2020), Fitch Ratings — В / прогноз стабільний (04/2020 р.). Очевидно, що із початком повномасштабної війни протягом травня-серпня 2022 р., усіма агентствами суверенні рейтинги було понижено: Fitch Ratings до CC/CCC-, Standard & Poor's до CCC+/C (прогноз стабільний), Moody's Investors Service — Caa3 (прогноз негативний) [19].

Факторами, що призвели до такого зниження суверенних рейтингів є переважно економічні причини [20—22]:

- зростання ризиків, пов'язаних із обслуговуванням державного боргу України внаслідок вторгнення росії;

- значна тривалість активних бойових дій та невизначений час їх завершення;

- значне зростання державного боргу та зростання ймовірності його реструктуризації;

- перешкоди доступу України до фінансування для обслуговування комерційного боргу;

- високі ризики зовнішньої ліквідності;

- скорочення темпів економічного зростання;

- зниження фінансової стабільності;

- скорочення надходжень до державного бюджету;

- послаблення адміністративних можливостей уряду впливу.

Ще один показник, який варто брати до уваги оцінюючи привабливість інвестиційного середовища — Індекс інвестиційної свободи (є однією із складових Індексу економічної свободи). За цим рейтингом Україна знаходилася на 151-му місці у світі у звіті 2020 р. та на 149-му місці (з 175) у звіті 2022 р. Незважаючи на прогрес, непрацюючі кредити продовжують гальмувати банківську систему, нерозвиненість ринків капіталу обмежує можливості фінансування, а бюрократичні та корупційні проблеми є стримуючими факторами для забезпечення необхідного рівня зростання приватних інвестицій [23; 24].

Зважаючи на проаналізовані нами виклики для розвитку інвестиційної привабливості України, нині особливо гостро постає питання не тільки виявлення наявних можливостей для залучення інвестицій в економіку нашої країни, а й знаходження шляхів покращення інвестиційного клімату.

По-перше, необхідно створити дієву інвестиційну екосистему, забезпечивши формування потужного інвестиційного потенціалу шляхом формування ефективної інфраструктури, зростання капіталовкладень в оновлення основних фондів, збільшення обсягів капітальних інвестицій, забезпечення формування та управління пенсійними ресурсами та збільшення капіталізації фондового ринку. Деякі кроки в цьому напрямі вже було зроблено: так 04 серпня 2022 року Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку прийняла Рішення № 1053 "Про впорядкування провадження професійної діяльності на ринках капіталу та організованих товарних ринках у період дії воєнного стану", згідно з яким скасовано майже всі обмеження на ринках капіталу та організованих товарних ринках, які були запроваджені 24 лютого 2022 року у зв'язку зі збройним нападом росії на Україну. Таке рішення дозволило відновити функціонування фондового ринку України, зокрема проведення торгів цінними паперами та забезпечення процедури лістингу компаній [25].

Позаяк, відкритим залишається питання організаційного забезпечення, підтримки і супроводу для іноземних інвесторів, метою яких має стати забезпечення потенційних інвесторів необхідними аналітичними, статистичними матеріалами (наприклад, розроблення та презентація інвестиційних паспортів для різних рівнів економічної системи), забезпечення консолідації інформації (єдиної інформаційної системи) не тільки для різних типів інвесторів, а й для емітентів цінних паперів та гравців фондового ринку.

По-друге, необхідно створити умови достатньої доходності інвестованого капіталу за прийнятного рівня ризику, що дозволить Україні досягнути конкурентних переваг за показником середньорегіональної вартості капіталу та підвищити свої кредитні рейтинги. Для підвищення кредитних рейтингів необхідно забезпечити

стабільність фінансової та монетарної політик, зменшити боргове навантаження на економіку (у тому числі і в аспекті емісії облігацій для фінансування поточних потреб), забезпечити стійкість банків та прозорість інститутів, запровадити виважене регулювання інвестиційного ринку, забезпечивши гарантування права власності на капітал для іноземного інвестора [18]. Особливу увагу варто також приділити і забезпеченню доходності державного інвестиційного капіталу.

По-третє, розроблення механізму державних гарантій для іноземних інвесторів та створення належного правового інвестиційного поля, яке передбачає формування державних стимулів не тільки з метою залучення іноземних інвестицій, а й розвитку внутрішніх. Важливої уваги заслуговує й розроблення повноцінної національної інвестиційної стратегії, покликаної сформувати сучасний інвестиційний ринок на засадах сталого інвестування та зробити зрозумілими правила гри в інвестиційному середовищі України.

Для реалізації зазначених ініціатив варто імплемувати найкращі сучасні світові практики, які базуються на принципах сталого розвитку, врахування ESG-факторів, розроблення механізмів обігу "зелених" інвестиційних інструментів, технології діджиталізації бізнесу, впровадження інструментів фінтеху в повсякденній діяльності компаній [26].

Стосовно пріоритетних напрямів вкладання коштів в Україні в період війни та у період поствоєнної відбудови, вважаємо доцільним віднести такі [27]:

По-перше, це нерухомість. Ринок нерухомості односторонньо буде розвиватись, особливо якщо мова йде про сектор житлового будівництва. Значна частка житлового фонду була знищена у результаті воєнних дій, але держава планує його відновлення — наразі, розробляються програми підтримки житлового будівництва. Крім того, відбудови будуть потребувати й пошкоджені інфраструктурні об'єкти. Тут мова може йти про два типи інвестицій — це капіталовкладення на первинному/вторинному ринку, де ціни значно знизились, порівняно із довоєнним періодом. А з іншого боку — реальні інвестиції у створення будівельних підприємств, які ці об'єкти будуть відновлювати. Що цікаво, тут ми можемо говорити про виникнення, в тому числі, і нових форм взаємодії "держава-приватний підприємець", які у пост-воєнній відбудові призведуть до досягнення не тільки економічних і соціальних ефектів (будівництво соціального житла), а й забезпечать реалізацію цілей сталого розвитку та можливості входження в доволі "закритий" ринок нерухомості нових гравців. Звісно, такі інвестиції сьогодні є занадто ризиковими, але це зовсім не означає відсутність інвестора, схильного до такого ризику.

По-друге, це інвестиції в логістику. Багато логістичних потужностей було знищено, проте потреба в них не зменшилась. Знову ж таки, якщо говорити про пост-воєнну відбудову, потреба в розвинутому логістичному ланцюгу, здатному забезпечити повний цикл логістичної (особливо міжнародної) операції буде невпинно зростати. При цьому, акценти в таких логістичних мережах теж мають зміщатись від класичної транспортної та складської логістики, до більш широкого, інновативного сервісного забезпечення.

По-третє, альтернативна енергетика. Якщо, наприклад, порівнювати, з інвестиціями в нерухомість, то показник дохідність/ризиковість такого типу капіталовкладень набагато вище, капітальні затрати.

По-четверте, інвестиції у фінтех та медтех технології: для України це новий сегмент, який при цьому, досить швидко і якісно розвивається. Більше того, за деякими показниками, саме ці сегменти набагато випереджають європейські ринки. Світова практика показує, що саме ці сегменти не тільки не "постраждали" від впливу пандемії ковіду-19, а й продовжили розвиватись, залишившись цікавими для світових інвесторів.

По-п'яте, онлайн освіта. Звісно, що цей тренд посилюється під час пандемії ковіду-19, і, очевидно, що в умовах воєнних дій та пост-воєнної відбудови він тільки буде розвиватись.

Також, цікавими залишаються інвестиції в сталий розвиток та сталі фінансові інструменти. Варто звернути увагу і на галузь управління відходами.

Що ж стосується внутрішнього ринку, то у зв'язку із аллокацією бізнесу на західну частину України та інші, більш безпечні території, вже з'являються внутрішньо регіональні потоки капіталу, які при виваженому підході до управління, заохочення та підтримки з боку держави дозволять створити дієвий і ефективний внутрішній інвестиційний ринок та закласти основи формування потужного інвестиційного потенціалу країни на сучасних засадах.

ВИСНОВКИ З ДАНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

Очевидно, що нинішнє інвестиційне середовище України характеризується високим ступенем ризиковості та вкрай низьким рівнем інвестиційної привабливості як для внутрішніх інвесторів, так і для зовнішніх та потребує значних стратегічних трансформаційних змін для формування ефективної інвестиційної екосистеми, здатної не тільки забезпечити економіку країни необхідними інвестиційними ресурсами, а й сприяти формуванню потужного внутрішнього інвестиційного потенціалу. У зв'язку із цим подальшого розвитку потребує розроблення та впровадження державної інвестиційної стратегії здатної забезпечити ефективність інвестиційних процесів в Україні.

Література:

1. Нечитайло У.П. (2011). Інвестиційний потенціал та економічний клімат: особливості формування та співвідношення. Науковий вісник Ужгородського університету. Сер. "Економіка". № 2.
2. Шевередіна О.В. (2014). Розвиток інвестиційного потенціалу України: правовий аспект. Право і суспільство: господарське право і господарський процес. URL: http://www.pravoisusilstvo.org.ua/archive/2014/1-2_2014/18.pdf (дата звернення 28.09.2022 р.).
3. Іванов С.В. (2004). Методологічні підходи до визначення сутності інвестиційного потенціалу. Економіка: проблеми теорії та практики: 36. наук. праць. Випуск 95.
4. Гайдучий П., Каракай Ю., Грамотнєв В., Суярко С., Трифонов С. (2022). Інвестиційний клімат в Україні. Київ: Нора-друк.

5. Крамаренко К.М. (2015). Формування інвестиційного клімату України в сучасних умовах. Глобальні та національні проблеми економіки, Випуск 8. URL: <http://global-national.in.ua/archive/8-2015/38.pdf> (дата звернення 02.10.2022).

6. Крупка І.М. (2004). Формування макроекономічного інвестиційного середовища в Україні. Фінанси України. № 4.

7. UN. The investment climate. URL: <https://developmentfinance.un.org/the-investment-climate> (дата звернення 20.09.2022).

8. OECD. Policy framework for investment. (2015) URL: <https://doi.org/10.1787/9789264208667-en> (дата звернення 20.09.2022).

9. EBRD. What are investment climate and governance? URL: <https://www.ebrd.com/what-we-do/sectors-and-topics/investment-climate-governance.html> (дата звернення 20.09.2022).

10. OSCE. Best-practice guide for a positive business and investment climate. (2006). URL: <https://www.osce.org/files/f/documents/c/f/19768.pdf> (дата звернення 20.09.2022).

11. World Bank Group. The investment climate. Issue brief series. (July 2016). URL: https://www.un.org/esa/ffd/wp-content/uploads/2016/01/The-Investment-Climate_IFC-World-Bank-Group_IATF-Issue-Brief.pdf (дата звернення 20.09.2022).

12. Міністерство фінансів України. Прямі іноземні інвестиції (ПІІ) в Україну. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/fdi/> (дата звернення 18.10.2022).

13. Європейська бізнес асоціація. Інвестиційний індекс. URL: <https://eba.com.ua/research/doslidzhen-pyua-ta-analytika/> (дата звернення 10.10.2022).

14. Індекс інвестиційної привабливості Європейської Бізнес Асоціації. IV квартал 2013 URL: https://eba.com.ua/wp-content/uploads/2019/03/index22_results_ukr.pdf (дата звернення 10.10.2022).

15. Індекс інвестиційної привабливості Європейської Бізнес Асоціації. Настрої інвесторів у 2-му півріччі 2020 року. URL: https://eba.com.ua/wp-content/uploads/2020/12/EBA-InvestIndex_2H-2020.pdf (дата звернення 10.10.2022).

16. П'ять щорічне опитування іноземних інвесторів. Листопад 2020 р. URL: https://dragon-capital.com/content/uploads/2020_ForeignInvestorSurvey_Presentation_ua.pdf (дата звернення 10.10.2022).

17. Індекс інвестиційної привабливості України: 1-ше півріччя 2022 року. URL: https://eba.com.ua/wp-content/uploads/2022/08/EBA-InvestIndex_1H-2022_UA.pdf (дата звернення 10.10.2022).

18. Кабінет Міністрів України. Аудит економіки України 2030. URL: <https://nes2030.org.ua/docs/doc-audit.pdf> (дата звернення 05.10.2022).

19. Міністерство фінансів України. Кредитний рейтинг. URL: <https://mof.gov.ua/uk/kreditnij-rejting-potochni-rejtingi-zagalna-informacija-istorichni-zmini> (дата звернення 10.10.2022).

20. Fitch Ratings. Ukraine — rating action report. URL: <https://www.fitchratings.com/research/sovereigns/ukraine-rating-action-report-17-08-2022> (дата звернення 10.10.2022).

21. Moody's Investors Service. Rating action: Moody's downgrades Ukraine's ratings to Caa3 and changes outlook to negative, concluding review for downgrade. URL: https://www.moody.com/research/Moodys-downgrades-Ukraines-ratings-to-Caa3-and-changes-outlook-to-PR_465236 (дата звернення 10.10.2022).

22. Standard & Poor's. Research update: Ukraine foreign currency ratings raised to 'CCC+' from 'SD' on completed debt restructuring; outlook stable. URL: <https://www.spglobal.com/ratingsdirect> (дата звернення 10.10.2022).

23. The Heritage Foundation. Index of economic freedom 2020. URL: https://www.heritage.org/index/pdf/2020/book/index_2020.pdf (дата звернення 02.10.2022).

24. Investment freedom — country rankings 2022. URL: https://www.theglobaleconomy.com/rankings/herit_investment_freedom/ (дата звернення 02.10.2022).

25. Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку. Рішення № 1053 "Про впорядкування провадження професійної діяльності на ринках капіталу та організованих товарних ринках у період дії воєнного стану". URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1053863-22#Text> (дата звернення 15.10.2022).

26. Кабінет Міністрів України. Вектори економічного розвитку 2030. Матеріали для обговорення. URL: <https://nes2030.org.ua/docs/doc-vector.pdf> (дата звернення 25.09.2022).

27. Куди інвестувати під час війни. URL: <https://finance.ua/ua/saving/kudy-investuvaty-pid-czas-vijny> (дата звернення 12.10.2022).

References:

1. Nechytajlo, U.P. (2011), "Investment potential and the economic climate: peculiarities of formation and correlation", *Naukovyj visnyk Uzhhorods'koho universytetu. Ser. "Ekonomika"*, vol. 2.

2. Sheveredina, O.V. (2014), "Development of investment potential of Ukraine: legal aspect", *Pravo i suspilstvo: hospodars'ke pravo i hospodars'kyj protses*, available at: http://www.pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2014/1-2_2014/18.pdf (Accessed 28.09.2022).

3. Ivanov, S.V. (2004), "Methodological approaches to determining the essence of the investment potential", *Ekonomika: problemy teorii ta praktyky: Zb. nauk. prats'*, vol. 95.

4. Hajduts'kyj, P., Karakaj, Yu., Hramotniev, V., Suiarko, S. and Tryfonov, S. (2022), *Investytsijnyj klimat v Ukraini [Investment climate in Ukraine]*, Nora-druk, Kyiv, Ukraine.

5. Kramarenko, K.M. (2015), "Formation of the investment climate of Ukraine in modern conditions", *Hlobal'ni ta natsional'ni problemy ekonomiky*, vol. 8. available at: <http://global-national.in.ua/archive/8-2015/38.pdf> (Accessed 02.10.2022).

6. Krupka, I.M. (2004), "Formation of the macroeconomic investment environment in Ukraine", *Finansy Ukrainy*, vol. 4.

7. UN (2020), "The investment climate", available at: <https://developmentfinance.un.org/the-investment-climate> (Accessed 20.09.2022).

8. OECD (2015), "Policy framework for investment", available at: <https://doi.org/10.1787/9789264208667-en> (Accessed 20.09.2022).

9. EBRD (2022), "What are investment climate and governance?", available at: <https://www.ebrd.com/what-we-do/sectors-and-topics/investment-climate-governance.html> (Accessed 20.09.2022).

10. OSCE (2006), "Best-practice guide for a positive business and investment climate", available at: <https://www.osce.org/files/f/documents/c/f/19768.pdf> (Accessed 20.09.2022).

11. World Bank Group (July 2016), "The investment climate. Issue brief series", available at: https://www.un.org/esa/ffd/wp-content/uploads/2016/01/The-Investment-Climate_IFC-World-Bank-Group_IATF-Issue-Brief.pdf (Accessed 20.09.2022).

12. Ministry of Finance of Ukraine (2022), "Foreign direct investment (FDI) in Ukraine", available at: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/fdi/> (Accessed 18.10.2022).

13. European Business Association (2022), "Investment index", available at: <https://eba.com.ua/research/doslidzhennya-ta-analityka/> (Accessed 10.10.2022).

14. European Business Association (2013), "Investment attractiveness Index of the European Business Association. IV quarter of 2013", available at: https://eba.com.ua/wp-content/uploads/2019/03/index22_results_ukr.pdf (Accessed 10.10.2022).

15. European Business Association (2020), "Investment attractiveness index of the European Business Association. Investor sentiment in the 2nd half of 2020", available at: https://eba.com.ua/wp-content/uploads/2020/12/EBA-InvestIndex_2H-2020.pdf (Accessed 10.10.2022).

16. Dragon Capital (2020), "Fifth annual survey of foreign investors. November 2020", available at: https://dragon-capital.com/content/uploads/2020_Foreign-InvestorSurvey_Presentation_ua.pdf (Accessed 10.10.2022).

17. European Business Association (2022), "Investment attractiveness index of Ukraine: 1st half of 2022", available at: https://eba.com.ua/wp-content/uploads/2022/08/EBA-InvestIndex_1H-2022-UA.pdf (Accessed 10.10.2022).

18. Cabinet of Ministers of Ukraine, "Audit of the economy of Ukraine 2030", available at: <https://nes2030.org.ua/docs/doc-audit.pdf> (Accessed 05.10.2022).

19. Ministry of Finance of Ukraine (2022), "Credit rating", available at: <https://mof.gov.ua/uk/kreditnij-rejting-potochni-rejtingi-zagalna-informacija-istorichni-zmini> (Accessed 10.10.2022).

20. Fitch Ratings (2022), "Ukraine — rating action report", available at: <https://www.fitchratings.com/research/sovereigns/ukraine-rating-action-report-17-08-2022> (Accessed 10.10.2022).

21. Moody's Investors Service (2022), "Rating action: Moody's downgrades Ukraine's ratings to Caa3 and changes outlook to negative, concluding review for downgrade", available at: https://www.moody's.com/research/Moodys-downgrades-Ukraines-ratings-to-Caa3-and-changes-outlook-to-PR_465236 (Accessed 10.10.2022).

22. Standard & Poor's (2022), "Research update: Ukraine foreign currency ratings raised to 'CCC+' from 'SD' on completed debt restructuring; outlook stable", available at: <https://www.spglobal.com/ratingsdirect> (Accessed 10.10.2022).

23. The Heritage Foundation (2020), "Index of economic freedom 2020", available at: https://www.heritage.org/index/pdf/2020/book/index_2020.pdf (Accessed 02.10.2022).

24. TheGlobalEconomy.com (2022), "Investment freedom — country rankings", available at: https://www.theglobaleconomy.com/rankings/herit_investment_freedom/ (Accessed 02.10.2022).

25. National Securities and Stock Market Commission (2022), "Resolution No. 1053 "On streamlining the conduct of professional activities in the capital markets and organized commodity markets during the period of martial law", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1053863-22#Text> (Accessed 15.10.2022).

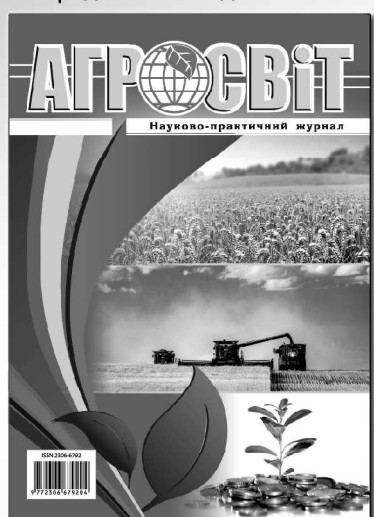
26. Cabinet of Ministers of Ukraine (2020), "Vectors of economic development 2030. Materials for discussion", available at: <https://nes2030.org.ua/docs/doc-vector.pdf> (Accessed 25.09.2022).

27. Nedashkivskyi, V. (2022), "Where to Invest During the War", available at: <https://finance.ua/ua/saving/kudy-investuvaty-pid-czas-vijny> (Accessed 12.10.2022).
Стаття надійшла до редакції 23.10.2022 р.

www.agrosvit.info

Передплатний індекс: 23847

Виходить 24 рази на рік

Журнал включено до переліку наукових фахових видань України з ЕКОНОМІЧНИХ НАУК (Категорія «Б»)

Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292